SĂRBĂTORILE ÎMPĂRĂTEŞTI ALE MÂNTUITORULUI

Evaluare în perspectiva dialogului ortodox – romano-catolic

Pr. Viorel Sava
Facultatea de Teologie Ortodoxă, Iaşi

I. Semnificaţiile duhovniceşti ale sărbătorilor.

Sărbătorile reprezintă atât în viaţa Bisericii, cât şi a credincioşilor în particular, Popasuri duhovniceşti în care ne întâlnim cu Dumnezeu Cel minunat întru sfinţii Săi. Ele sunt zile şi spaţii sfinte în care omul credincios contemplă şi se minunează. Apărute datorită necesităţilor spirituale ale omului, de a preamări pe Dumnezeu, arătându-I recunoştinţă, şi de a lăuda pe sfinţi, ele corespund datului ontologic al fiinţei umane, acela de a fi o fiinţă care sărbătoreşte, celebrează. Starea de serbare este o stare de contemplare. Cu această stare omul apare în istorie şi tot cu ea intră în veşnicie. Când Adam s-a trezit din somnul greu, adus asupra lui de Dumnezeu, el a contemplat pe femeia sa, contemplând astfel pe Ziditorul ei: *„Iată aceasta-i os din oasele mele, şi carne din carnea mea, ea se va numi, femeie, pentru că este luată din bărbatul ei”* (Facere 2,23), iar psalmistul minunându-se de făpturile lui Dumnezeu, exclamă: *„Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai, făcut...”* (Psalmul 103, 25).

Exemple de acest fel, din care reiese că omul contemplă măreţiile lui Dumnezeu, se întâlnesc şi în alte locuri din Sfânta Scriptură, dar cel mai grăitor text, din care vedem că petrecerea în prezenţa lui

Dumnezeu este o sărbătoare şi, drept urmare o stare de contemplare, este cel care ne relatează evenimentul schimbării la faţă a Mântuitorului, pe Muntele Tabor, în prezenţa a trei dintre ucenicii Săi: Petru, Iacob şi Ioan. Acolo faţa Mântuitorului a strălucit ca soarele şi veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina, iar El vorbea cu Moise şi cu Ilie, care s-au arătat. Intervenţia Sfântului Petru este revelatoare pentru tema de faţă: *„Şi când s-au despărţit ei de El (Moise şi Ilie), Petru a zis către Iisus: Învăţătorule, bine este ca noi să fim aici şi să facem trei colibe: ţie, una lui Moise şi una lui Ilie, neştiind ce spune”* (Luca 9, 33). Acest *bine* la care se referă Sfântul Petru este starea de pace şi bucurie duhovnicească trăite în prezenţa lui Dumnezeu, învăluiţi de harul Lui. În starea de contemplare, tăcerea sau negrăitul exprimă mai mult decât cuvintele, de aceea pătrunderea în cunoaşterea lui Dumnezeu şi experimentarea prezenţei Lui au fost definite ca un *adânc de tăcere.* Experienţa pe care Apostolii au avut-o pe Tabor se prelungeşte şi se actualizează în cultul divin, în special în Sfânta Liturghie, împărtăşindu-se de ea fiecare credincios. În finalul Sfintei Liturghii, în ortodoxie, după ce ne-am împărtăşit cu Trupul şi Sângele Domnului, cântăm: *„Am văzut Lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc, am aflat credinţa cea adevărată, nedespărţitei Sfintei Treimi închinându-ne, că Aceasta ne-a mântuit pe noi”*[1]. Vederea Luminii este o realitate, nu o închipuire, însă de această Lumină se împărtăşeşte fiecare după râvnă şi după putere[2].

În viaţa noastră religioasă sărbătorile au câteva semnificaţii duhovniceşti deosebit de importante. Ele nu sunt doar zile în care activitatea fizică este înlocuită cu programe de relaxare în faţa televizorului sau în spaţii de agrement, ci zile în care, în planul

---

[1] Pr. Prof. Dr. Petre Vintilescu, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Ediţia a II a, Bucureşti 1998, p.333. Vezi şi *Liturghier*, Bucureşti 1980, p.l56.

[2] În troparul (imn liturgic care sintetizează semnificaţiile evenimentului sărbătorit) sărbătorii Schimbării la Faţă a Mântuitorului (6 august) se exprimă clar faptul că de Lumina taborică se împărtăşeşte fiecare după puterea sa de a cuprinde şi înţelege: „Schimbatu-Te-ai la faţă în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi slava Ta, *pe cât li se putea*. Strălucească şi nouă, păcătoşilor, lumina Ta cea pururea fiitoare...” - Vezi *MineiuI pe august*, Ediţia a IV-a, Bucureşti 1974, p.67.

duhovnicesc, se întâmplă ceva cu totul special, o înnoire a omului lăuntric în întâlnirea lui cu Dumnezeu. În veacul apostolic Duminica nu a fost numită zi de relaxare sau de odihnă, ci *„ziua Domnului”* (Apocalipsa 1, 10). Prin extensiune fiecare sărbătoare este „*o zi a Domnului”*, sau a sfinţilor pe care cinstindu-i, pe Dumnezeu îl preamărim. O zi a Domnului, o zi care nu ne aparţine, nu este a noastră, dar pe care Dumnezeu ne-a dăruit-o ca să ne bucurăm. Aparţinându-i lui Dumnezeu noi trebuie să o petrecem aşa cum El voieşte.

Sărbătorile[3] *au, în primul rând, o funcţie comemorativă, aniversară* sau anamnetică (ἀνάμνησις, εως (ἡ) – pomenire, amintire, aducere aminte[4]), întrucât în cadrul lor memoria vie a Bisericii, păstrată în cadrul cultului divin, ne relatează ce s-a întâmplat şi cum s-a întâmplat în istoria mântuirii. Cultul divin este o adevărată istorie a mântuirii conservată şi transmisă prin intermediul serviciilor divine. O parte importantă a serviciului divin de dimineaţă[5] din ritualul ortodox, numită sinaxar, relatează viaţa şi faptele sfântului sau sfinţilor sărbătoriţi sau evenimentul comemorat. Evenimentele şi faptele istorice, încorporate vieţii liturgice, se înveşnicesc. Prin întrupare, Hristos, devenind persoană istorică, redimensionează istoria, deschizând o altă perspectivă evenimentelor şi faptelor. Ceea ce istoria prezintă deformat, trunchiat sau uită să mai consemneze, se înscrie complet şi real în cartea vieţii, în acest tezaur pe care îl numim *„memoria veşniciei”.* Astfel *„adevăratele evenimente nu dispar, ei sunt păstrate în memoria lui Dumnezeu*”[6]. La acest tezaur, sau la această memorie, face apel expresia liturgică, frecvent întâlni-

---

3 Despre sărbători şi semnificaţiile lor, vezi şi: Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *Liturgica generală*, ediţia a II-a, Bucureşti 1993, p.l42-143; Diaconul Nicolae, *Semnificaţia sărbătorilor*, în: „Mitropolia Banatului”, IV(1954), nr.8-10, p.15-20.

4 Gh. Badea, *Dicţionar grec-român şi român-grec*, Editura Maldova, Iaşi 1997, p.27.

5 Este vorba despre Utrenie, una din cele şapte Laude bisericeşti care alcătuiesc serviciul divin zilnic al Bisericii Ortodoxe. Despre istoricul acestei laude bisericeşti, felurile, ritualul şi interpretarea ei, vezi pe larg la Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *Liturgica specială*, Bucureşti 1980, p. 101-138. Idem, *Slujba Utreniei - Istorie şi explicare* în „Studii Teologice”, XXIV(1972), nr. l-2, p. 70-89.

6 Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, Trad. de Dr. Irineu Ioan Popa, Arhiereu vicar, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucuresti l996, p. 225.

tă,*"adu-ţi aminte, Doamne..."*[7], înlocuită uneori de expresia *„pomeneşte, Doamne...”*. Astfel, ne rugăm lui Dumnezeu să-şi aducă aminte (să pomenească) de cei trecuţi la cele veşnice, sau să-şi aducă aminte de noi, cum şi-a adus de poporul ales sau de pocăinţa regelui David. Apel la memoria lui Dumnezeu face şi tâlharul de pe Cruce, când zice: *„Pomeneşte-mă, Doamne, (adu-ţi aminte) când vei veni în împărăţia ta”* (Luca 23, 43). Alteori ne rugăm lui Dumnezeu să nu-şi amintească de faptele noastre cele rele, să le uite, iar Dumnezeu împlineşte cererea şi nu-şi aduce aminte de faptele rele ale celui ce se întoarce cu pocăinţă.

În al doilea rând, sărbătorile au o funcţie *latreutică.* Ele sunt prilejuri şi forme de expresie ale cultului de adoraţie şi de veneraţie, sau mijloace de a preamări pe Dumnezeu şi pe sfinţi[8]. Conţinutul textelor care alcătuiesc serviciile divine este laudativ[9], cu pronunţate accente de mulţumire, de aceea se poate spune că sărbătorile au o funcţie *latreutico - euharistică.* Această notă euharistică a fiecărei sărbători şi a cultului divin în general este dată şi de Sfânta Liturghie, care încununează serviciul divin zilnic şi care, ea însăşi, este numită Euharistie (εὐχαριστία, ας (ἡ) - mulţumire)[10]. Căderea în păcat este aceea care a transformat pe om într-un cerşetor. Lauda şi mulţumirea sunt exprimări normale şi fireşti ale omului în relaţiile

---

7 Un exemplu concludent în acest sens îl constituie una dintre rugăciunile din cadrul Tainei Cununiei din ritualul ortodox: „Adu-ţi aminte de dânşii (de miri), Doamne Dumnezeul nostru, precum ţi-ai adus aminte de Enoh, de Sem şi de Ilie. Adu-ţi aminte de dânşii, Doamne Dumnezeul nostru, precum ţi-ai adus aminte de sfinţii Tăi patruzeci de mucenici, trimiţându-le lor cununi din cer. Adu-ţi aminte, Doamne Dumnezeul nostru, şi de părinţii lor, care i-au născut şi i-au crescut...” - Vezi *Molitfelnic*, Bucureşti 1998, p. 75.

8 Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *Liturgica generală*, p. l42.

9 În Canonul Naşterii Domnului citim: „Hristos Se naşte, slăviţi-L! Hristos din ceruri, intâmpinaţi-L! Hristos pe pâmânt, înălţaţi-vă! Cântaţi Domnului tot pământul, şi cu veselie lăudaţi-L popoare, că s-a preaslăvit” – imn alcătuit de Sfântul Grigorie Teologul, patriarhul Constantinopolului (sec.IV); sau: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace! ca astăzi primeşte Betleemul pe Cel ce şade pururea împreună cu Pruncul ce S-a născut...” - Vezi *Mineiul pe decembrie*, Ediţia a V-a, Bucureşti 1975, p. 404.

10 Gh. Badea, *op. cit*., p. 71.

sale cu Dumnezeu. Mai mult, mulţumirea precede rugăciunea de cerere şi împlinirea cererii. La învierea lui Lazăr Mântuitorul Hristos mulţumeşte Părintelui ceresc, pentru că L-a ascultat, mai înainte de a fi săvârşit minunea, ca şi cum rugăciunea I-ar fi fost deja împlinită: *„Au ridicat deci piatra, iar Iisus ,şi-a ridicat ochii în sus şi a zis: Părinte, Îţi mulţumesc că M-ai ascultat"* (Ioan 11,41). Această ordine a rugăciunii, precizată de textul scripturistic, a fost însuşită şi de rânduielile de cult şi se reflectă, mai ales, în Sfânta Liturghie. Aici, deşi darurile de pâine şi vin se sfinţesc în timpul epiclezei, preotul mulţumeşte pentru aceasta mai înainte, în prima parte a anaforalei liturgice[11].

În al treilea rând, sărbătorile au o funcţie pedagogică, instructivă sau educativă; „*Ele constituie o şcoală a vieţii creştine, un mijloc de cultivare şi promovare a virtuţilor morale, a evlaviei şi a iubirii de Dumnezeu şi de oameni"*[12]. În cadrul lor, prin intermediul imnelor, a rugăciunilor şi a lecturilor, învăţătura de credinţă este făcută cunoscută, propăvăduită şi apărată[13]. În scop didactic textele liturgice au fost folosite chiar dintru început sau, mai bine zis, funcţia didactică a sărbătorilor şi a cultului divin în general a determinat apariţia imnelor şi textelor liturgice. Ele au fost folosite ca instrumente de apărare şi luptă împotriva ereziilor, perioada ereziilor fiind aceea care a determinat apariţia unei imnografii, de inspiraţie pur creştină, cu profund conţinut dogmatic, neîntâlnită până atunci. Această situaţie s-a repetat în secolul XVI, în creştinismul apusean de la această dată, care, fiind confruntat cu Reforma, între mijloacele de răspuns a preferat alcătuirea unor importante colecţii şi ediţii de texte liturgice răsăritene tipărite în Apus, texte folosite ca argumente în combaterea inovaţiilor dogmatice protestante[14].

---

[11] „Mulţumim Ţie şi pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deşi stau înaintea Ta mii de arhangheli..." - *Liturghier*, Bucureşti 1995, p. 148.

[12] Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p.142.

[13] Pe larg despre această temă la Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, Cultut ortodox ca mijloc de propăvăduire a dreptei credinţe, a dragostei, a păcii şi a bunei înţelegeri între oameni, în „Studii Teologice", V (1963), nr. 9-10, p. 626-642.

[14] Idem, *Liturgica generală*, p. 29-30.

În al patrulea rând, sărbătorile au o funcţie *soteriologică*[15]. Cadrul sfânt al sărbătorilor, în care Dumnezeu este prezent înconjurat de sfinţii Săi, înnoieşte făptura umană. *Sărbătoarea este o nuntă şi nunta o sărbătoare*. Şi la una şi la cealaltă Hristos este prezent împreună cu Maica Sa şi cu ucenicii Săi (Ioan 2). Acolo, la nuntă, El a prefăcut apa în vin. Aici, în cadrul sărbătorii, vinul devine Sângele Său, iar pâinea Trupul Său, iar cei ce văd minunea se schimbă ei înşişi după chipul lui Hristos.

În cele din urmă vom spune că sărbătorile sunt zile în care credinciosul devine părtaş al împărăţiei lui Dumnezeu. Ele sunt *chipul, imaginea a ceea ce va să vină.* Petrecând împreună cu sfinţii la masa Stăpânului, veşnicia este devansată, □nu mai este o realitate viitoare, ci una prezentă, distanţa dintre prezent şi veşnicie fiind comprimată la maxim. În prezenţa lui Dumnezeu şi a sfinţilor Săi, timpul şi spaţiul au alte dimensiuni decât cele pe care le cunoaştem noi. O tradiţie pioasă, comună Ortodoxiei şi Romano-Catolicismului, ne spune că în momentul mutării Maicii Domnului la cele veşnice Apostolii aflaţi la propovăduire în diferite părţi ale lumii, au fost aduşi într-o clipă în satul Ghetsimani[16]. Zilelor necesare deplasării le-a luat locul clipa, iar distanţa ca şi cum nu ar fi existat. Aceasta înseamnă că planul lui Dumnezeu învinge şi redimensionează timpul şi spaţiul. Acelaşi lucru se întâmplă şi în timpul sărbătorii. Deşi suntem la sfârşitul secolului XX suntem martorii şi contemporanii evenimentelor din timpul activităţii pământeşti a Mântuitorului[17]. Sărbătorind pe sfinţii care au trăit cu multe secole

---

15 *Ibidem*, p.143.

16 Această tradiţie este consemnată şi de textele liturgice care alcătuiesc slujba Adormirii Maicii Domnului (15 august). Iată un exemplu din multe altele care se pot da: „La Adormirea ta cea fară moarte, Născătoare de Dumnezeu, Maica Vieţii, norii au răpit pe Apostoli prin văzduh. Şi pe cei risipiţi prin lume, într-o ceată i-a adunat înaintea preacuratului tău trup, pe care l-au îngropat cu cinste...", *Mineiul pe august*, p. 179.

17 În tradiţia ortodoxă, înainte de primirea Sfintei Împărtăşanii, se rosteşte următoarea rugăciune: „Al Cinei Tale celei de taină, Fiul lui Dumnezeu, *astăzi*, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrajmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îi voi da ca Iuda, ci ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ţie: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta", *Liturghier*, p. l51.

înaintea noastră şi care acum petrec în ceruri, în sânurile lui Avraam, noi suntem contemporanii vieţii şi făptuirilor lor pământeşti dar şi ai petrecerii lor în împărăţia lui Dumnezeu.

2. Sărbătorile împărăteşti ale Mântuitorului - perspectivă istorică

Sărbătorile cele mai importante, atât pentru tradiţia răsăriteană cât şi pentru cea apuseană, sunt cele închinate Persoanelor Sfintei Treimi. Biserica Ortodoxă include în această categorie zece sărbători, dintre care şase au dată fixă în calendarul Bisericesc, respectiv: Înălţarea Sfintei Cruci (14 septembrie)[18], Naşterea Domnului sau Crăciunul (25 decembrie), Tăierea împrejur (1 ianuarie), Botezul Domnului (6 ianuarie), Întâmpinarea Domnului (2 februarie) şi Schimbarea la faţă (6 august), iar patru sunt cu dată variabilă, ele alcătuind aşa-numitul ciclu pascal. Acestea sunt: Intrarea în Ierusalim, Învierea Domnului, Înălţarea la cer a Domnului, şi Cincizecimea (Rusaliile).

a) Praznicele împărăteşti cu dată fixă.

Înălţarea Sfintei Cruci este prima sărbătoare împărătească din cursul anului bisericesc. Ea a fost trecută în această categorie de sărbători pentru faptul că Sfânta Cruce şi persoana Mântuitorului nu se pot separa. În această zi se face amintirea a două evenimente: aflarea Sfintei Cruci pe care a fost răstignit Domnul Hristos şi înălţarea ei solemnă de către episcopul Macarie a Ierusalimului: şi recuperarea Sfintei Cruci, care fusese luată de perşi şi înălţarea ei, în timpul împăratului bizantin Heraclitis şi a patriarhului Zaharia. Începuturile acestei sărbători ar fi in anul 335, an în care, în ziua de 13 septembrie ar fi avut loc sfinţirea Bisericii ridicată de împăratul Constantin cel Mare la Mormântul Domnului[19], iar a doua zi, în văzul tuturor celor adunaţi pentru acest eveniment, episcopul Macarie a

---

[18] Prezentarea se face în ordinea în care se succed ele în cursul anului bisericesc, începutul acestuia fiind la data de 1 septernbrie.

[19] Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op.cit.,* p.2 I5.

înălţat Sfânta Cruce, care după unele documente a fost descoperită în ziua de 13 septembrie[20] şi aşezată spre cinstire. Generalizarea acestei sărbători s-a făcut în secolele imediat următoare.

Naşterea Domnului (Crăciunul, Natalis Dominis Corporalis), pare să fie cea dintâi sărbătoare *specific creştină,* deşi nu este atât de veche ca Paştile şi Rusaliile[21]. Vechimea acestei sărbători poate fi urmărită retrospectiv în documente până în secolul III, când, după însemnările istoricului Nichifor Calist[22], în timpul prigoanei lui Diocleţian şi Maximian, mulţi creştini au fost arşi de vii într-o biserică din Nicomidia. Cărţile de cult menţionează că au fost arşi atunci 20.000 de creştini[23]. Cât priveşte data serbării au existat diferenţe între Răsărit şi Apus. În timp ce Apusul a serbat Naşterea Domnului la 25 decembrie, în Răsărit, până în a doua jumătate a secolului IV, sărbătoarea a fost ţinută la 6 ianuarie, odată cu Botezul Domnului[24]. În prezent doar armenii mai serbează Naşterea Domnului în ziua de 6 ianuarie.

Tăierea - împrejur a Domnului (Circumcisio Domini), ţinută la opt zile după Naşterea Domnului, sărbătoare care, deşi nu este tot atât de veche ca şi cea a Naşterii, din secolul V avem mărturii documentare că era deja generalizată[25].

Botezul Domnului (Boboteaza, Epifania sau Teofania) este sărbătoare, ca şi celelalte două, cu bază scripturistică, însă menţiuni documentare despre ea avem abia din secolul III înainte, în Răsărit,

---

[20] Pr. Dr. Marian Branişte, *Peregrinatio ad toca sancta, XLVIII,* trad. de Pr. Dr. Marin Branişte, în „Mitropolia Olteniei”, XXXIV (1982), nr. 4-6, p. 3.

[21] Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.,* p. l57.

[22] Istoria bisericească, *VII,* la Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p.l 57.

[23] *Mineiul pe decembrie,* p.483.

[24] Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p. 158-159. Date importante referitoare la această temă, vezi la : Lizette Larson-Miller, *Christmas season*, în: „The New Dictionary of Sacramental Worhip”, editat de Peter E.Fink, S.J.,The Liturgical Press, Collegeville, Minnesota 1990, p. 205-210; Brian O. Medermott, S.J., *Christ, feasts of*, în: „The New..., p. 156-157.

[25] Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit*., p. 161-162.

şi din secolul IV înainte, în Apus. Ea este menţionată în lista sărbătorilor pe care ne-o prezintă *Constituţiile apostolice*[26], iar în *Testamentul Domnului*[27] este singura sărbătoare menţionată, alături de Paşti şi Rusalii. Se pare că, în ceea ce priveşte cele două mari sărbători din perioada de iarnă, Naşterea şi Botezul, între Răsărit şi Apus s-a produs un schimb, Apusul oferind Răsăritului, în secolul IV, sărbătoarea Naşterii Domnului, iar Răsăritul oferind Apusului, în acelaşi secol, sărbătoarea Botezului[28]. Modul ţinerii acestei sărbători a variat de la o regiune la alta[29].

Întâmpinarea Domnului (Purificationis Beatae Mariae Virginis), sărbătorită la patruzeci de zile după Crăciun, este un alt praznic împărătesc închinat persoanei Mântuitorului Hristos. În timp ce în tradiţia romano-catolică se pune accentul pe curăţirea Sfintei Fecioare, motiv pentru care sărbătoarea este trecută între cele închinate Maicii Domnului, în tradiţia ortodoxă accentul este pus pe ducerea pruncului Iisus la templu pentru a fi închinat Domnului. Prima menţiune documentară despre această sărbătoare o întâlnim în jurnalul de călătorie al pelerinei Egeria, unde este numită a patruzecea zi după Epifanie[30]. Aceasta pentru că Naşterea Domnului se serba, în acea vreme la Ierusalim, odată cu Epifania. În Răsărit această sărbătoare se generalizează în secolul VI, iar în Apus a fost introdusă în anul 494 în timpul papei Gelasiu. Transferarea datei serbării, de la 14 februarie la 2 februarie s-a făcut în anul 534, în timpul şi la intervenţia împăratului Justinian[31].

---

26 *Constituţiile Apostolice,* V, 13 şi VIII, 33, trad. de Preot Irineu Mihălcescu, Econom Matei Pâslaru şi Econom G. N. Nitu, în: „Scrierile Părinţilor Apostolici dimpreună cu Aşezămintele şi Canoanele Apostolice", vol. II, Chişinău 1928, p. 129 şi 257.

27 *Testamentul Domnului nostru Iisus Hristos,* I, 28, trad. de Pr. Dr. Nicolae Achimescu, Editura Polirom, Iaşi 1996, p. 97 şi 137. Vezi şi Brian O. Mcdermott, S.J., *op. cit.,* 202-203;

28 Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.,* p.l63.

29 Despre solemnitatea acestei sărbători şi despre modul ţinerii ei la Ierusalim, la sfârşitul secolului IV, ne dă informaţii pelerina Egeria în jurnalul ei de călătorie - vezi *trad. cit.,* p. 356-357.

30 *Peregrinatio..., trad. cit.,* p,357.

31 Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.,* p. l65-I66. Brian O. Mcdermott, B.J., *op. cit.,*

Schimbarea la faţă (Transfiguratio Domini nostri Jesu Christi), este ultimul praznic împărătesc cu dată fixă din cursul anului bisericesc. Deşi ar putea să fie mai veche, această sărbătoare începe să fie menţionată în documente în prima jumătate a secolului V, iar generalizarea se produce până în secolul VIII, când mari imnografi compun imne pentru slujba acestei sărbători[32].

Sărbătorile împărăteşti cu dată schimbătoare încep, potrivit ordinii în care se succed pe parcursul anului bisericesc, cu *Intrarea în Ierusalim a Mântuitorului* (Duminica Stâlpărilor sau a Floriilor). Primele documentare despre această sărbătoare provin din secolul IV. Numeroşi părinţi şi scriitori bisericeşti fac referire la ea, iar pelerina Egeria, în jurnalul ei, ne transmite şi câteva date privitoare la modul şi locul desfăşurării solemnităţilor legate de slujba acestei sărbători[33]. În Apus menţiuni despre existenţa acestei sărbători apar mai târziu, la Sfântul Isidor de Sevilla[34].

Sărbătoarea Sfintelor Paşti este fără îndoială cea mai mare şi mai importantă dintre toate sărbătorile, pentru că ea reactualizează evenimentul prin care Mântuitorul ne-a trecut *„din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer*”[35]. Dată fiind importanţa evenimentului Învierii în istoria mântuirii, dar şi în perspectivă eshatologică, Paştele a fost sărbătorit de creştini, ca şi Duminica şi Rusaliile, încă din veacul apostolic. Menţiunile documentare privitoare la această sărbătoare sunt atât de numeroase[36] încât nimeni nu ar putea să conteste vechimea ei. Modul diferit de a ţine această sărbătoare, ca şi data la

---

p.203; Brian E. Daley, S.J., *Mary, Feasts of*, in „The New...:”, p. 821.

32 Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p. 167. Vezi şi Brian O. Mcdermott, S.J., *op. cit.*, p. 203.

33 *Peregrinatio...*, XXX şi XXXI, trad. cit., p. 362-363. Vezi şi Pr. Dr. Marin Branişte, *Însemnările de călătorie ale peregrinei Egeria*, în „Mitropolia Olteniei”, XXXIV (1982), nr. 4-6, p. 296.

34 Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p. 171.

35 Idee ce apare în imnele care se cântă în noaptea învierii şi în toată perioada pascală.

36 Pr. Prof. Dr. Ene Branişte face referire la multe dintre aceste documente - vezi *op. cit.*, p. l73-179. Vezi şi: Pr. Dr. Marin Branişte, *op. cit.*, p. 300-301; *Peregrinatio..., trad. cit.*, p. 369-371; Richard N. Fragomeni, *The Easter season*, în „The New...”, p. 375-382.

care se ţinea, au dat naştere la aşa-numitele controverse pascale, din secolele II-III. Din păcate această temă este încă de actualitate, Bisericile nereuşind nici în prezent să fie *„una”* cel puţin atunci când este sărbătorit cel mai mare eveniment din istoria sfântă a mântuirii.

La patruzeci de zile după înviere sărbătorim *Înălţarea la cer a Domnului* (Ascensio Domini). Este una dintre sărbătorile foarte vechi fiind menţionată în *Constituţiile Apostolice*[37] şi în alte documente ale vremii[38]. La început, în tot Răsăritul creştin, sărbătoarea Înălţării Domnului era ţinută odată cu cea a Rusaliilor, adică la cincizeci de zile după Înviere. Spre sfârşitul secolului IV, avem menţiuni documentare care consemnează faptul că acest eveniment începuse a fi sărbătorit independent de Rusalii[39]. De la începutul secolului V, această situaţie se generalizează[40]. Sărbătoarea a căpătat o solemnitate deosebită mai ales după ce Împărăteasa Elena, mama împăratului Constantin cel Mare, a zidit o biserică pe Muntele Eleonului, în cinstea Înălţării Domnului.

Duminica Pogorârii Duhului Sfânt (Dominica Pentecostes) este sărbătoarea care încheie ciclul pascal. Este o sărbătoare foarte importantă şi foarte veche. Apare menţionată în cele mai vechi liste ale sărbătorilor[41] şi la părinţii şi scriitorii bisericeşti din cele mai vechi timpuri[42]. Împreună cu sărbătoarea săptămânală a creştinilor, duminica, şi cu cea a Sfintelor Paşti, sărbătoarea Pogorârii Sfântului Duh este de origine apostolică. Sărbătoarea Învierii şi cea a Cincizecimii sunt cele mai mari sărbători ale întregii spiritualităţii creştine. Comemorarea acestor evenimente dau sens întregului an liturgic, iar

---

[37] *Constituţiile Apostolice,* V, 20 si VIII, 33, *trad. cit.*, p. 139 si 257.

[38] Despre toate aceste menţiuni documentare vezi: Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p. 179-180.

[39] *Peregrinatio...*, XLII, *trad. cit*; p. 372.

[40] Pr. Prof. Dr. Ene Banişte, *op. cit.*, p. 180.

[41] *Constituţiile Apostolice,* V, 20 si VIII, 33, *trad.cit.*, p.139 şi 257.

[42] O trecere în revistă a lor o face Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p, 181-182. Vezi şi: Walter J.Woods, *Pentecost*, în „The New...”, p. 948; Richard N. Fragomeni, *op. cit.*, p. 378-379.

reactualizarea lor dau sens adevărat existenţei noastre[43].

3. Sărbătorile domneşti ale Mântuitorului - evaluare în perspectiva dialogului ortodox - romano-catolic.

Sărbătorile, prin însuşi structura lor, *au o funcţie unificatoare.* Ele adună la un loc pe cei de aceeaşi credinţă, sub asistenţa şi lucrarea Duhului Sfânt, spre slava unicului şi adevăratului Dumnezeu. Adunaţi pentru a sărbători, credincioşii devin „*una”*; un singur trup. Diferenţele sociale, profesionale, de vârstă etc., dispar: „*Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte, femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus”* (Galateni 3, 28). În Sfânta Liturghie ne rugăm ca această stare să se întâmple efectiv: *„şi ne dă nouă, cu o gură şi o inimă, a slăvi şi a cânta preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh...”*[44]. Contopirea gândurilor multe, într-unul singur şi a simţirilor multe, într-una singură face din sărbătoare o imagine a împărăţiei lui Dumnezeu, iar pe cei ce sărbătoresc, părtaşi ai acestei împărăţii, care nu este nici mâncare nici băutură, ci dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt (Romani 14, 17). Sărbătoarea este o pregustare a Împărăţiei lui Dumnezeu şi o experimentare a ceea ce credinciosul este chemat să trăiască în veşnicie. Ea unifică pe cei de pe pământ întrolaltă şi pe cei de aici cu cei din ceruri. Când sărbătoarea nu mai unifică, înseamnă că noi am pierdut semnificaţiile ei profunde. Având în vedere aceste aspecte considerăm că, *funcţia unificatoare a sărbătorilor constituie un temei fundamental pentru dialogul inter-teologic.*

În al doilea rând, trebuie să spunem că sărbătorile închinate Mântuitorului Hristos au constituit, pentru o îndelungată perioadă de timp, *un patrimoniu comun* Răsăritului şi Apusului. Un patrimoniu dăruit nouă, nu creat de noi. În slujba Învierii, din ritualul

---

43 Alexander Schmemann, *Liturgy and tife: Christian development through liturgical experience,* second edition, New York 1983, p. 76-79.

44 *Liturghier*, p.143

ortodox, afirmăm această realitate, folosind cuvântul psalmistului care zice: „*Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim întru ea"*. Separarea Bisericilor a creat „*egoismul liturgic"* care a introdus expresiile: „*sărbătorile noastre" şi „ sărbătorile lor"*. Fără îndoială, în prezent sărbătorile şi mai ales modul de a serba ţin de identitatea fiecărei Biserici, însă trecutul, când înţelegem că fiecare sărbătoare *a făcut-o Domnul,* poate constitui un bun exemplu pentru dialogul actual.

În al treilea rând, prin intermediul sărbătorilor se perpetuează în noi şi intre noi, până la sfârşitul veacurilor, darurile lăsate de Mântuitorul Hristos celor ce cred în El. Prin Naşterea şi Învierea sa, Hristos instaurează pacea ca temei şi condiţie a relaţiilor interumane şi a relaţiilor omului cu Dumnezeu. Imnul îngerilor cântat la Naşterea Domnului (Luca 2, 14) se repetă frecvent, ca un refren, în imnele care alcătuiesc slujba acestei sărbători[45]. Aceeaşi situaţie o întâlnim în dimineaţa Sfintei Învieri, şi la opt zile după aceasta, când Mântuitorul Hristos, arătându-se ucenicilor Săi, le spune: „Pace vouă!" (Ioan 20, 19, 21, 26), mesaj preluat şi de imnele slujbei din Duminica Sfântului Toma[46]. Ceea ce s-a petrecut atunci nu este suficient să amintim în cadrul cultului, ci să şi reactualizăm, experimentând în relaţiile cu noi înşine şi cu credincioşii aparţinând altor confesiuni creştine.

În al patrulea rând, menţionăm faptul, deosebit de important, că sărbătorile transfigurează făptura umană. Sărbătoarea Schimbării la Faţă nu este numai sărbătoarea transfigurării noastre, ci şi a relaţiilor dintre noi. Urcarea pe Tabor preînchipuie urcuşul duhovnicesc prin care relaţiile interumane sunt redimensionate.

În cele din urmă reamintim că în secolele II - III Biserica a găsit resursele şi căile pentru a pune capăt controverselor pascale, preferând pacea şi unitatea în locul tulburărilor şi dezbinării. De aceea şi în prezent, chiar dacă suntem orientaţi permanent spre

---

[45] Vezi *Mineiul pe Decembrie*, slujba zilei de 24.

[46] Vezi *Penticostarul*, Ediţia a V-a, Bucureşti 1970, slujba din Duminica Sf. Toma.

veşnicie, trebuie să ne întoarcem la experienţa celor ce au fost înaintea noastră.

Summary

The study entitled: *the feast of our Saviour in The Orthodox Church - an assessment in the prospect of the Orthodox - Roman-Catholic dialogue, has* three main parts.

In the first part I presented the spiritual meanings of the feasts.

The second part of the study deals with historical aspects concerning Jesus Christ's feasts.

In the last part of this study I did an assessment in the prospect of the Orthodox - Roman-Catholic dialogue. I pointed out that every feast has a unifying role and if it does not unify us it means that we have a wrong understanding about the contents and meanings of the feats. In addition I pointed out the fact that the feasts of Jesus Christ belong to the unseparated Church. Peace and joy are typical dimensions af the feasts and they have to become realities of our experiences and of our relationships as well. Finally, seeing how the Church solved the conflicts generated by liturgical disagreements we have to go back, even we are going towards the kingdom of God, to the past experience and to learn from that.